

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

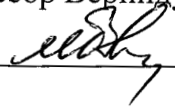
«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні Вченої ради НПУ
імені М. П. Драгоманова

« 27 » листопада 2014 р.

Протокол № 4

Проректор з навчально-методичної
роботи, професор Вернидуб Р.М.

_____

ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

напряму – 6.010104 Професійна освіта (за профілями)

(Шифр за ОПІ ППП НЧ 13)

Київ – 2015

УДК 378.02(073)

ББК 74.480.2p30-211

Д 44

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

«27» листопада 2014 року, протокол №4

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Інженерно-педагогічним інститутом Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Титова Наталія Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики професійної підготовки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

РЕЦЕНЗЕНТИ ПРОГРАМИ:

Сиротюк Володимир Дмитрович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики навчання фізики і астрономії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова;

Дмитренко Петро Васильович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики професійної підготовки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

УДК 378.02(073)

ББК 74.480.2p30-211

© Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015

© Титова Н.М., 2015

ВСТУП

Дисципліна «Дидактичні основи професійної освіти» входить до нормативної частини циклу професійної та практичної підготовки бакалаврів і є складовою фундаментальної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання Інженерно-педагогічного інституту Національного педагогічного університету до фахової та викладацької діяльності.

Навчальна програма з дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.010104 Професійна освіта за такими профілями: Технологія виробів легкої промисловості, Харчові технології, Комп'ютерні технології.

Предметом вивчення дисципліни є навчальний процес підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.010104 Професійна освіта за такими профілями: Технологія виробів легкої промисловості, Харчові технології, Комп'ютерні технології в НПУ імені М.П.Драгоманова.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні основи дидактики професійної освіти.
2. Основні аспекти професійного навчання.

I. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Метою навчальної дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» є формування у студентів напряму підготовки 6.010104 Професійна освіта (за профілями) системи знань про зміст та методологію професійної освіти, про основні дидактичні складники професійної підготовки, про особливості та відмінності теоретичного і практичного навчання.

1.2 Завдання навчальної дисципліни: дати студентам ґрунтовні й систематичні знання з усіх розділів дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти»; сформувані у студентів уміння й навички аналізувати та здійснювати організацію навчально-виховного процесу у середніх та

професійних (професійно-технічних) навчальних закладах, спираючись на законодавчі та нормативні документи дидактичних складових теоретичної та практичної підготовки у сфері професійної освіти.

Згідно з вимогами нормативної компоненти освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- фактори, що детермінують формування змісту освіти, принципи та критерії відбору змісту освіти, нормативні документи, що визначають зміст освіти;
- дидактичні закономірності і принципи професійної освіти;
- основні підходи до класифікації методів навчання та їх характеристику;
- форми навчання та варіанти їх складу і послідовностей;
- групи засобів навчання, їх основні дидактичні функції та загальні дидактичні вимоги до викладача щодо підготовки уроку з використанням цих засобів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» студенти повинні **вміти**:

- використовувати законодавчі та нормативні акти в роботі з дидактичними складовими теоретичної та практичної підготовки;
- визначати зміст професійної освіти;
- визначати та розробляти структуру та зміст навчально-плануючої документації;
- визначати застосування принципів навчання;
- здійснювати комплексний аналіз методів, форм та засобів навчання в їх взаємозв'язку, обирати найбільш доцільні в кожному окремому випадку;
- визначати типи, види та структуру уроків теоретичного та виробничого навчання;
- встановлювати типи трудових процесів;
- визначати тип системи виробничого навчання;
- обирати найбільш доцільні в кожному окремому випадку форми та методи

контролю.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» студенти будуть володіти такими професійними **компетенціями**:

- 1) здатність користуватися методикою вибору методів, форм та засобів навчання;
- 2) здатність розробляти різні типи уроків теоретичного та виробничого навчання;
- 3) здатність застосовування на практиці набуті знання про методику вибору форм та методів контролю;
- 4) здатність оперувати понятійним апаратом у галузі педагогічної освіти;
- 5) здатність швидко мобілізувати власні знання, уміння і навички на вирішення поставлених завдань.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин					
		Всього	Аудиторні години				Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Семінарські	Індивідуальна робота	
	1. Змістовий модуль I. Теоретичні основи дидактики професійної освіти	72	34	12	12	10	38
1.	Тема 1.1 Дидактика як наука	11	5	2	2	1	6
2.	Тема 1.2 Зміст освіти у професійно-технічних навчальних закладах	14	6	2	2	2	8
3.	Тема 1.3 Закономірності та принципи навчання. Характеристика принципів професійного навчання	12	6	2	2	2	6
4.	Тема 1.4 Класифікація методів професійного навчання	11	5	2	2	1	6
5.	Тема 1.5 Форми та засоби професійного навчання	12	6	2	2	2	6
6.	Тема 1.6 Діагностика і контроль професійного навчання	12	6	2	2	2	6
Види контролю	<i>Вхідний контроль</i>						
	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>						
	<i>Контроль самостійної роботи</i>						
	<i>Модульна контрольна робота</i>						

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин					
		Всього	Аудиторні години				Самостійна роб.
			Всього аудиторних	Лекції	Семинарські	Індивідуальна робота	
	2. Змістовий модуль II. Основні аспекти професійного навчання	18	8	2	4	2	10
7.	Тема 2.7 Типи і структура уроків теоретичного навчання	5	3	1	1	1	2
8.	Тема 2.8 Системи виробничого навчання. Зміст та планування виробничого навчання	8	2	-	2	-	6
9.	Тема 2.9 Типи і структура уроків виробничого навчання	5	3	1	1	1	2
Види контролю	<i>Контроль на аудиторних заняттях</i>						
	<i>Контроль самостійної роботи</i>						
	<i>Модульна контрольна робота</i>						
Підсумк. контроль	ЕКЗАМЕН						
Всього годин:		90	42	14	16	12	48

Навчальна дисципліна «Дидактичні основи професійної освіти» охоплює 2,5 кредити навчального плану підготовки бакалаврів професійної освіти, загальною кількістю годин – 90 год. З метою реалізації структурно-логічної схеми підготовки майбутніх викладачів практичного навчання за профілями місце навчальної дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» у плані підготовки визначається наступним чином:

Форма навчання	Семестр	Кількість годин						Семестрова атестація
		Всього кредитів/годин	Аудиторні години			Індивідуальна робота	Самостійна робота студентів	
			Всього аудиторних	Лекційні	Семинарські			
Денна	5	2,5/90	42	14	16	12	48	екзамен

ІІІ. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДИДАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Дидактика як наука

Предмет, завдання, понятійна база дидактики. Основні категорії дидактики. Дидактична система. Об'єкт і предмет дидактики, її зв'язок з іншими науками. Професійне навчання. Методологія процесу професійного навчання. Основні функції професійного навчання. Основні компоненти процесу професійного навчання. Загальна характеристика процесу професійного навчання. Види професійного навчання.

Тема 1.2. Зміст освіти у професійно-технічних навчальних закладах

Зміст освіти у професійно-технічних навчальних закладах. Характеристика основних елементів змісту освіти: спеціальна технологія, загальнотехнічна підготовка, виробниче навчання, практичні уміння, професійні навички (поділ навичок з точки зору психологічного змісту). Загальні та особливі принципи формування змісту освіти в професійно-технічних навчальних закладах.

Тема 1.3. Закономірності та принципи навчання. Характеристика принципів професійного навчання

Характеристика закономірностей навчання та їх класифікація. Поняття про принцип, правило. Система загальнодидактичних принципів навчання, принципи професійного навчання, принципи виробничого навчання. Реалізація дидактичних принципів у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти.

Тема 1.4. Класифікація методів професійного навчання

Поняття про методи і прийоми професійного навчання. Класифікація методів навчання. Методи теоретичного навчання стосовно вивчення загальнотехнічних та спеціальних предметів: традиційні й активні.

Методи виробничого навчання: специфічні й активні. Методи контролю та діагностики професійної підготовки.

Особливості вибору і застосування методів у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти.

Тема 1.5. Форми та засоби професійного навчання

Поняття форми навчання. Класифікація форм навчання: індивідуальні, парні, групові, фронтальні, колективні, зі змінним складом учнів. Конкретні форми навчання: зовнішні та внутрішні. Зіставлення форм теоретичної підготовки у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти.

Поняття про засоби навчання. Групи засобів навчання: натуральні об'єкти, зображене і відтворене, опис предметів і явищ, технічні засоби навчання. Характеристика сучасних засобів навчання.

Основні дидактичні функції засобів навчання: компенсаторність, інформативність, інтегративність, інструментальність. Зіставлення засобів навчання у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти.

Навчально-виробничі засоби навчання. Перспективи розвитку засобів навчання. Технологія формування систем засобів навчання та комплексне їх використання.

Тема 1.6. Діагностика і контроль професійного навчання

Поняття про контроль знань, умінь та навичок учнів(студентів). Поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок учнів(студентів) їх кваліфікаційна атестація. Форми їх проведення та періодичність. Основні вимоги до діагностики знань, умінь та навичок учнів(студентів).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Тема 2.7. Типи і структура уроків теоретичного навчання

Уроки теоретичного навчання: типологія, структура. Види нетрадиційних уроків: теоретичний семінар, лабораторно-практичні заняття, індивідуальні заняття учнів(студентів); консультація, навчальна екскурсія, виконання індивідуальних завдань (реферат, розрахункова робота та ін.).

Тема 2.8. Системи виробничого навчання. Зміст та планування виробничого навчання

Виробничий і трудовий процес. Види трудових процесів.

Системи виробничого навчання. Модульна система. Планування навчально-виробничого навчання. Види і зміст навчальної документації майстра виробничого навчання. Прийоми здійснення взаємозв'язку виробничого і теоретичного навчання. Реалізація між предметних зв'язків під час виробничого навчання.

Тема 2.9. Типи і структура уроків виробничого навчання

Уроки виробничого навчання у навчальному закладі: типологія. Уроки виробничого навчання на виробництві чи в сфері послуг: типологія. Форми організації навчально-виробничої праці учнів: фронтально-групова, бригадна, індивідуальна. Структура уроків виробничого навчання. Нормування навчально-виробничих робіт.

Виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг, переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи в сфері послуг. Вибір форм і засобів навчання.

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

4.1 Основна:

1. Батышев С.Я. Профессиональная педагогика: учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям/ С.Я.Батышев. - М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. — 512 с.
2. Мойсеюк Н.С. Педагогіка. Навчальний посібник/ Н.С.Мойсеюк.- [3-є видання, доп.]- 2001. – 608 с.
3. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова/ Н.Г.Ничкало// Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002: зб. наук. пр. до 10-рія АПН України/ АПН України. - .2. – Х.: ОВС, 2002.

4. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія/ Алексюк А.М. – К.: Либідь, 1998 – 558 с.
5. Педагогічна книга майстра виробничою навчання: навч.-метод. посібник/ [за ред. Н.Г.Ничкало]. - Н.Г.Ничкало, В.О.Зайчук, Н.М.Розенберг та ін. - К.: Вища школа, 1992. – 334 с.
6. Про професійно-технічну освіту: Закон України №102/98-ВР, зі змінами від 19 грудня 2006 р.// [www/osvita.org.ua/pravo/law_04](http://www.osvita.org.ua/pravo/law_04).
7. Професійна освіта: Словник: навч.посіб./ Уклад. С.У.Гончаренко та ін.; [за ред. Н.Г.Ничкало]. – К.: Вища школа, 2000. – 380с.
8. Профессиональная педагогика: учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям/ [под ред. С.Я. Батышева, А.М. Новикова]. - [Издание 3-е, переработанное]. - М.: Из-во ЭГВЕС, 2009. — 456 с.
9. Теорія і методика професійної освіти: навчальний посібник/ З.Н.Курлянд, Т.Ю.Осипова, Р.С.Гурін [та ін.]; [за ред. З.Н.Курлянд]. – К.: Знання, 2012. – 390с.

4.2 Додаткова:

1. Васильев И.Б. Профессиональная педагогика: Конспект лекций для студентов инженерно-педагогических специальностей/ И.Б.Васильев. – Харьков, 1999. – 151 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури/ С.С.Вітвицька. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів/ Н.П.Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
4. Воронов В.В. Педагогіка школи в двох словах: конспект-пособие для педагогов и учителей/ В.В.Воронов. -: М., 1997. – 146 с.
5. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений/В.И.Загвязинский . – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 192с.

6. Куписевич Ч. Основы общей дидактики: [Пер. с польского] – М.: Высш. шк., 1986. – 368 с.
7. Леднев В.С. Содержание образования: учеб. пособие/ В.С.Леднев. – М.: Высш. шк., 1989.– 360 с.
8. Лихачев Б.Т. Педагогика: курс лекций / Учеб. пособие для студентов педагог. учеб. заведений ИПК и ФПК/ Б.Т.Лихачев. – [4-е изд., перераб. и доп.] – М.: Юрайт, 2000. – 523с.
9. Никитина Н.Н. Основы профессионально-педагогической деятельности: учеб. пособие для студ. учреждений сред. проф. образования/ Н.Н.Никитина, О.М.Железнякова, М.А.Петухов. – М.: Мастерство, 2002. – 288 с.
10. Педагогика и психология высшей школы: учеб. пособие. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 544 с.
11. Педагогика профессионального образования: учеб. пособие для студ. высших уч. заведений / Е.П.Белозерцев, А.Г.Пашков; [под ред. В.А. Слостенина]. – М., 2004. – 386 с.
12. Скакун В.А. Профессиональная педагогика: учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям /В.А.Скакун. - [под ред. С.Я.Батышева]. – М.: Ассоциация «Профессиональное образование», 1997. – 512 с.
13. Организация и методика профессионального обучения: учебное пособие. – М.: ФОРУМ: ИНФРА-М, 2007 – 336 с.
14. Энциклопедия профессионального образования: в 3-х т. / [Под ред. С.Я. Батышева]. –М., АПО. 1998. — 568 с.

4.3 Интернет ресурси:

1. Дистанційний курс «Дидактичні основи професійної освіти», розробник к.п.н., доцент Титова Н.М. <http://www.dn.npu.edu.ua/course/view.php?id=879>

V. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Дидактичні основи професійної освіти» проводиться у формі *екзамену*.

VI. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Вхідний контроль передбачає перевірку стартової системи знань, які є необхідними для вивчення даної дисципліни. Проходить у письмовій формі і представляє собою набір тестових завдань.

Контроль під час аудиторних занять, основними формами якого є усне опитування теоретичного матеріалу (допуск до семінарських робіт), виконання та захист семінарських робіт.

Контроль самостійної (індивідуальної) роботи студентів, основними видами якого є оцінювання підготовки до семінарських робіт, опрацювання додаткових джерел інформації (підручників, навчальних посібників), оцінювання презентацій, творчих завдань.

Вивчення кожного змістового модуля навчальної програми закінчується *модульною контрольною роботою*, яка представляє собою набір тестових завдань.

Навчальне видання

Титова Н.М.

ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалаврів

напряму – 6.010104 Професійна освіта (за профілями)

(Шифр за ОПП ППП НЧ 13)

Підписано до друку 22.09.2015 р. Формат 60x84/16.

Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.

Ум. др. арк. 0, 75. Обл.-вид. арк. 0,40

Зам. № 548.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-87
Віддруковано в друкарні Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26